

global community; namely, by respecting and preserving our linguistic heritage, we pay homage to a rich fabric of human culture and guarantee that many of its subtleties are not lost due to the unifying forces of globalization.

Keywords: globalization, Anglicisms, functional journalistic style, media, Web portals, Cronglish, de-Croatianization

USPOREDNI PRISTUP NASTAVI SRODNIH JEZIKA (Na primjerima leksičkih razlika između hrvatskoga i srpskoga jezika)

Artur Bagdasarov

Uvod

U proučavanju i nastavi stranih jezika treba izdvojiti opću, posebnu i specifičnu metodiku. Opća metodika istražuje opće zakonitosti poučavanja jezika izvan konkretnoga jezika. Posebna metodika proučava zakonitosti i posebnosti konkretnoga stranoga jezika u njegovu uzajamnom djelovanju s materinskim jezikom. Specifična metodika istražuje pojedine posebnosti stranoga jezika: njegova pojedina gledišta ili vrste govorne i prevoditeljske djelatnosti; porabe međujezičnih inačica ili konkretnih vrsta i podvrsta prevođenja; organizaciju jezikoslovnih kolegija. Pojedini metodičari uključuju specifičnu metodiku u posebnu metodiku, ali specifična metodika za razliku od posebne, koja proučava konkretan strani jezik, bavi se istraživanjima strukovnih (stručnih) jezičnih posebnosti i osebujnosti u svakom konkretnom jeziku. Opća, posebna i specifična metodika uzajamno su povezane: posebna metodika obogaćuje specifičnu u pojedinostima, a specifična, sa svoje strane, opću. Svaka vrsta metodike uzlazi u opću i posebnu metodologiju tijekom proučavanja stranih jezika.

Hrvatski i srpski književni (standardni)¹ jezici su srodni, ali svaki ima vlastitu standardnojezičnu normu i razvijaju se s unutarnejezične i izvanjezične strane u Hrvatskoj i Srbiji neovisno i samostalno. U Hrvatskoj za proučavanje i istraživanje postoje Društvo profesora hrvatskoga jezika, Hrvatsko filološko društvo, Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje, Leksikografski zavod „Miroslav Krleža“, Matica hrvatska, Razred za filološke znanosti pri Hrvatskoj akademiji znanosti i umjetnosti (HAZU), Odbor za normu hrvatskoga standardnog jezika pri HAZU, odsjeci ili odjeli za kroatistiku i kroatologiju na visokoškolskim ustanovama, izlazi nekoliko kroatističkih znanstvenih časopisa. Isto ili slično ima i Srbija gdje postoje Institut za srpski jezik pri Srpskoj akademiji nauka i umjetnosti (koji ima svoj Odbor za standardizaciju srpskog jezika), Matica srpska, Naučno-obrazovni kulturni centar

¹ Nadalje se u radu upotrebljava *književni jezik* istoznačno sa *standardnim*.

„Vuk Karadžić“, različita društva za srpski jezik i književnost, odsjeci za srpski jezik i književnost te izlazi nekoliko jezikoslovnih časopisa i dr. Na Katedri za srpsku i crnogorsku književnost Odsjeka za južnoslavenske jezike i književnost Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu studenti proučavaju srpski jezik i književnost.

Svaka država u razvoju književnoga jezika izgrađuje u zadnje vrijeme vlastiti nazivoslovni sustav. Prema hrvatskomu Ustavu (čl. 12.) u Republici Hrvatskoj u službenoj je porabi hrvatski jezik i latinično pismo, a prema srpskomu Ustavu (čl. 10.) u službenoj je porabi srpski jezik i ćirilično pismo. Svaki jezik u proučavanju i nastavi polazi od kodificiranih norma i pravila književnih jezika. U posebnoj ili specifičnoj metodici nastave hrvatskoga književnoga jezika i srpskoga književnoga jezika treba uzeti u obzir međujezične različitosti i sličnosti njihovih međusobnih normativnih jezičnih suodnosa. Međujezične različitosti, sličnosti i podudarnosti ne mogu se ne uzimati u obzir pri proučavanju srpskoga ili hrvatskoga kao stranih jezika.

Međujezični suodnosi hrvatskoga jezika i srpskoga jezika

Međujezični etnolingvokulturni suodnosi (različitosti, sličnosti i podudarnosti) između hrvatskoga književnoga jezika i srpskoga književnoga jezika postoje na svim razinama jezičnih ustrojâ: pravopisnoj, prozodijskoj, fonološkoj, oblikoslovnoj, rječotvornoj, leksičkoj i sintaktičkoj. Najuočljivije su razlike na leksičkoj razini. Jezične razlike na različitim razinama jezičnih ustrojâ u hrvatskom jeziku i srpskom jeziku najbolje je određivati na sinkronijskom presjeku s obzirom na podudarnost iste tematike i funkcionalnih stilova. Pri usporednom razmatranju tih dvaju jezika pojavljuju se različiti tročlani tipovi suodnosa:

- a) oprjeke s dvostranim istovrijednim obilježjima;
- b) oprjeke s jednostranim istovrijednim obilježjima;
- c) neobilježene oprjeke (opće leksičke jedinice koje se mogu potpuno podudarati ili razlikovati učestalošću, stilom, a također katkada i značenjem).

U prvu skupinu, tj. dvostranu obilježenost hrvatskih i srpskih razlika pripadaju primjerice jedinice:

hrv. *Austin* – srp. *Остин*; hrv. *Vaše Veličanstvo* – srp. *Ваше величанство*; hrv. *bronca* – srp. *бронза*; hrv. *hrvati se* – srp. *рвати се*; hrv. *demokracija* – srp. *демократија*; hrv. *klor* – srp. *хлор*; hrv. *ocean* – srp. *океан*; hrv. *euro* – srp. *евро*; hrv. *uvečer* – srp. *увече*; hrv. *opći* – srp. *општи*; hrv. *obrana* – srp. *одбрана*; hrv. *protuzračni* – srp. *противваздушни*; hrv. *posjet* – srp. *пос(ј)ета*; hrv. *Armenac* – srp. *Јерменин, Јермен*; hrv. *inozemstvo* – srp. *иностранство*; hrv. *dušik* – srp. *азот* i dr.

Dvostranim razlikama pripadaju također imena mjeseci i pojedinih zemljopisnih imena:

hrv. *siječanj* – srp. *јануар*, hrv. *veljača* – srp. *фебруар*, hrv. *ožujak* – srp. *март*, hrv. *travanj* – srp. *април*, hrv. *svibanj* – srp. *мај*, hrv. *lipanj* – srp. *јун(у)*, hrv. *srpanj* – srp.

јул(и), hrv. *kolovoz* – srp. *август*, hrv. *рујан* – srp. *септембар*, hrv. *листопад* – srp. *октобар*, hrv. *студени* – srp. *новембар*, hrv. *просинас* – srp. *децембар*; hrv. *Антарктика* – srp. *Антарктик*, hrv. *Афганистан* – srp. *Авганистан*, hrv. *Арменија* – srp. *Јерменија*, hrv. *Атена* – srp. *Атина*, hrv. *Азербajдџан* – srp. *Азербејџан*, hrv. *Сипар* – srp. *Кипар*, hrv. *Јерузалеи* – srp. *Јерусалии*, hrv. *Монте Карло* – srp. *Монте Карло*, hrv. *Румунска* – srp. *Румунија*, hrv. *Шпанјолска* – srp. *Шпанија*, hrv. *Низоземска* – srp. *Холандија* и др.

U dvostranu se обилеџеност сврставају усталјене свеже ријеџи или вишерјеџнице:

hrv. *Уједињени народи* – srp. *Уједињене нације*, hrv. *Црвени криџ* – srp. *Црвени крст*, hrv. *Вијеће Европе* – srp. *Савет Европе*, hrv. *казнено дјело* – srp. *кривично д(ј)ело* и др.

U другу групину, тј. једнострану обилеџеност разлика припадају примјерике јединице:

hrv. *пошта* – srp. *пошта* и *пошта*; hrv. *Католичка црква* и *Католичка Црква* – srp. *Католичка црква*; hrv. *Кијев* и *Кијив* – srp. *Кијев*; hrv. *увјек* – srp. *увек* и *увјек*; hrv. *погрјеџка* и *погреџка* – srp. *погрешка*; hrv. *актуалан* – srp. *актуелан* и *актуалан*; hrv. *сух* – сув и *сух*; hrv. *шпорт* и *sport* – srp. *спорт*; hrv. *објект* – srp. *објекат* и *објект*; hrv. *минута* – srp. *минут* и *минута*; hrv. *аквариј* – srp. *акваријум* и *аквариј*; hrv. *акумулацијски* – srp. *акумулациони* и *акумулацијски*; hrv. *оца* и *отца* – srp. *оца*; hrv. *не ће* и *неће* – srp. *неће*; hrv. *податци* и *подаци* – srp. *подаци*; hrv. *у име* и *и име* – srp. *у име*; hrv. *глазба* и *музика* – srp. *музика*; hrv. *сигурност* – srp. *безб(ј)едност* и *сигурност*; hrv. *папир* – srp. *хартија* и *папир*; hrv. *Ускрс* – srp. *Васкрс*, *Васкрсење* и *Ускрс* и др. (опширније види: Bagdasarov 2022.: 37. – 64.).

Наводии неколико примјера из пријевода Европске конвенције о људским правима и Повеље Уједињених народа на оба језика:

Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>Главни тајник Вијећа Европе нотифирао ће свим државата чланицата Вијећа Европе (чл. 9).</i>	<i>Генерални секретар Савета Европе обавештава државе чланице (чл. 9:42).</i>
<i>Главни тајник, уз пристанак Вијећа сигурности, приорџује Опџој скупштини на сваком засједанју предмете који се односе на одржавање међународног мира и сигурности ... (гл. IV., чл. 12., стр. 10).</i>	<i>Главни секретар, с пристанком Савета безбедности, обавештава Генералну скупштину на сваком заседању о свим предметима који се тичу одржања међународног мира и безбедности... (гл. IV., чл. 12., стр. 12).</i>

Прве двије групе, односно успоредне двострани и једностране лексичке јединице могу се значењски разликовати. Примјерике, ријеџ *porodica* у обаме се језицима семантиџки подудара на плану садржаја (у значењима): 1. заједница људи повезаних заједничким предцима; 2. у биологији – систематичка категорија у подјели биљнога и животињскога свијета, која окуплја више родова; 3. у језикословљу – група генетски сrodnih jezika. Ипак, разилазе се на плану израза у значењу „заједница најближих сrodnika“, за што је hrv. *обителј*, а srp. *porodica*. Ријеџ *obitelj* у српском је застарјелица и моџе значити „самостан“. U *Реџнику српскога језика* Матиче српске из 2007.

godine ne postoji natuknica *obitelj*. U pojedinim primjera može se vidjeti neistovjetnost značenja pri formalnoj podudarnosti riječi. Tako, primjerice, u hrvatskom književnom jeziku riječ *slovenski* znači „koji se odnosi na Slovence i Sloveniju“, a u srpskom „koji se odnosi na Slavene“. U hrvatskom je orijentalizam *deva*² zoološki naziv papkara, a u srpskom *deba* znači „djeva, djevojka; djevica“. Međujezične razlike mogu također imati normativno-stilska obilježja, pa jedne jedinice mogu u jednom jeziku biti neutralne, a u drugom obilježene. Primjerice, u hrvatsku normu spada samo *rajon*, *Talijan*, *tko*, a u srpsku normu *rejon*, *Italijan*, *ko* jer se riječi *rajon*, *Talijan*, *tko* smatraju u srpskom zastarjelicama. Zamjenični prilog *kamo* u hrvatskom je jeziku neutralan u značenju cilja kretanja, a u srpskom je *kamo* danas pretežito zastarjelo.

Osebjunosti u metodici nastave srodnih jezika

Posebna ili specifična metodika nastave srodnih jezika ili dijalekata predviđa sastavljanje didaktičkoga gradiva u nastavi s različitim gledištima jezika, vrstama prevoditeljske djelatnosti i inojezične komunikacije na osnovi ustanovljivanja različitosti i sličnosti između tih jezika ili dijalekata. Ovisno o gledištima usporednih jezika ili dijalekata na razini različitih jezičnih sustava mogu biti sastavljeni priručnici.

Treba napomenuti da se tijekom učenja srodnih stranih jezika studenti svjesno ili nesvjesno oslanjaju na materinski jezik, koji je često uzrok niječnoga prijenosa u srodni jezik. Niječan se prijenos iz materinskoga jezika u srodni strani i utjecaj jednoga jezika na drugi (interferencija) najčešće očituje ponajprije na govornoj, stilskoj, leksičkoj i katkad gramatičkoj razini. Međusobna razumljivost hrvatskoga i srpskoga nije znanstveni kriterij za profesionalnu djelatnost metodičara, nastavnika za strane jezike, znanstvenika.

U metodičkom ustrojavanju nastavnih jedinica autor ne polazi od tematike tekstova, nego od vrsta prevoditeljske djelatnosti i inojezične komunikacije u kojima se očituju najtipičnije razlike i sličnosti. Nastavna jedinica obuhvaća kratki rječnik razlika (razlikovnik), pripreme i prevoditeljske vježbe, domaće ili školske zadaće. Razlikovnik sadržava najtipičnije prevoditeljske istovrijednice koje treba aktivno usvojiti. U pripreme vježbe spada: odabir istovrijednoga leksika ili gramatičkih osobitosti; usporedba i prijevod rečenica, odlomaka i kratkih tekstova; kratko pričavanje i dr. One prilagođuju i oponašaju narav i uvjete rada budućega stručnjaka konkretnoj govornoj sredini ili konkretnoj standardnojezičnoj zajednici. Prevoditeljske se vježbe provode nakon pripremnih i imaju za cilj daljnju aktivaciju i automatizaciju prevoditeljskih navika i vještina „prebacivanja“ s jednoga jezika na drugi, a također prilagodbe i stilizacije tekstova ili pojedinih odlomaka. Prevoditeljske vježbe pretpostavljaju uvježbavanje navika i vještina različitih vrsta i podvrsta pismenoga i usmenoga prevođenja, uključujući i obostrani prijevod s jezika na jezik.

² Srpski i kolokvijalno hrvatski *kamila*.

U naprednoj nastavi svrhovito je iskoristiti navike audio-vizualnoga prevođenja i oponašanja voditelja na državnim radiotelevizijama. Tijekom izobrazbe, naravno, treba izdvojiti nastavne sate za lekturu tekstova da bi sadržaj teksta bio potpuno usklađen s normama i pravilima jezika na koji se prevodi. Metoda ustrojavanja lekcija može se djelomice ili potpuno rabiti u usporednom proučavanju inačica književnih jezika (arapski, armenski, engleski, francuski, njemački, portugalski i dr.); književnoga jezika i njegovih narječja (hrvatski književni jezik i njegova narječja; srpski ili bugarski, makedonski književni jezik – torlačko narječje ili dijalekt i dr.), dijalekata (čakavski – kajkavski – štokavski dijalekti); srodnih književnih jezika (bugarski – makedonski, češki – slovački, poljski – kašupski, srpski – slovenski, švedski – norveški – danski i dr.). Jezikoslovci na različite načine razvrstavaju i tumače jezični i pravni status jezika, što je jezik, narječje, dijalekt, što su dva jezika, a što inačice jednoga.

Navodim nekoliko primjera vježbi u jednoj od mogućih nastavnih jedinica za proučavanje srpskoga jezika i hrvatskoga jezika kao drugoga i stranoga jezika u sveučilišnoj nastavi. Tema: *Razvoj i usavršavanje navika leksičkoga prelaska s jezika na jezik.*

Vježba 1.

Zadatak: Navedite hrvatske istovrijednice sljedećih srpskih riječi i sveza riječi: *васпитач, услов, фудбал, универзитет, позориште, Савет безбедности, Уједињене нације.*

Odgovor: *odgojitelj, uvjet, nogomet, sveučilište, kazalište, Vijeće sigurnosti, Ujedinjeni narodi.*

Opis vježbe: Vježba je namijenjena provođenju na nastavi usmenim putem. Zadatak može biti formuliran na materinskom jeziku (i pismu) studenata.

Vježba 2.

Zadatak: Navedite srpske istovrijednice sljedećih hrvatskih riječi i sveza riječi: *odgojitelj, uvjet, nogomet, sveučilište, kazalište, Vijeće sigurnosti, Ujedinjeni narodi.*

Odgovor: *васпитач, услов, фудбал, универзитет, позориште, Савет безбедности, Уједињене нације.*

Opis vježbe: Vježba je namijenjena provođenju na nastavi usmenim putem. Zadatak može biti formuliran na materinskom jeziku (i pismu) studenata.

Vježba 3.

Zadatak: Ispišite u dva stupca hrvatske i srpske riječi i sveze riječi: *kat, vazduh, oficir, sprat, tisuća, penzija, zrak, hiljada, putovnica, kruh, kazneno djelo, spoljna politika, mirovina, hleb, časnik, pasoš, krivično delo, vanjska politika.*

Odgovor:

Hrvatski jezik	Srpski jezik
<i>kat, tisuća, zrak, kruh, kazneno djelo, mirovina, časnik, vanjska politika, putovnica</i>	<i>ваздух, официр, пасош, спрат, пензија, хиљада, спољна политика, хлеб, кривично дело</i>

Opis vježbe: Vježba je namijenjena provođenju na nastavi pisanim putem. Zadatak može biti formuliran na materinskom jeziku (i pismu) studenata. Primjeri u zadatku trebaju biti napisani svi ili latinicom ili ćirilicom jer bi inače studenti po pismu znali kamo treba razvrstati koju riječ.

Vježba 4.

Zadatak: Navedite u brzom tempu hrvatske, odnosno srpske istovrijednice za sljedeće primjere: *azot, šalica, veleposlanik, škare, rajčica, маказе, kruh, машина, амбасадор, žlica, шоља, stroj, воз, dušik, хлеб, кашика, парадајз, vlak*.

Odgovor: *dušik, шоља, амбасадор, маказе, парадајз, škare, хлеб, stroj, veleposlanik, кашика, šalica, машина, vlak, азот, kruh, žlica, rajčica, воз*.

Opis vježbe: Vježba je namijenjena provođenju na nastavi usmenim putem. Zadatak može biti formuliran na materinskom jeziku studenta. Student dobije popis riječi na uručku te potom izgovarajući odgovor prelazi s jedne riječi na drugu.

Vježba 5.

Zadatak: Usporedite hrvatske i srpske rečenice, upišite njihove razlike i prebrojte ih. Prevedite usmeno (bez oslonca na usporedne rečenice) s jednoga jezika na drugi.

Hrvatski jezik	Srpski jezik
Dobra večer! Gospođo, ispričavam se (oprostite)!	Dobro veče! Gospođo, izvinjavam se (izvinite)!
Molim još jednu šalicu kave s vrhnjem, jedan tanjur, žlicu i vilicu.	Molim još jednu šoljicu kafe sa pavlakom, jedan tanjir, kašiku i viljušku.
U srpnju je vruće, a u kolovozu također.	U julu je vruće, a u avgustu takođe.
Je li Vam ispravan računalni sustav?	Da li Vam funkcioniše kompjuterski sistem?
Ona nam je stigla u posjet vlakom.	Ona nam je stigla u posetu vozom.
Europski promatrači nisu dobro promatrali.	Evropski posmatrači nisu dobro posmatrali.
On je dobar voditelj u njezinoj tvrtki.	On je dobar rukovodilac u njenoj firmi.
Kakav ukus imaju te rajčice?	Kakav ukus imaju ti paradajzi?
Izvanredno stanje dolazi obično nakon kaosa.	Vanredno stanje dolazi obično nakon haosa.
Fakultet je nasuprot kazalištu.	Fakultet je nasuprot pozorišta.
Mi ćemo uvečer doći.	Mi ćemo uveče da dođemo.
Zagreb ima oko 800 tisuća stanovnika, a s okolicom ima oko milijun.	Zagreb ima oko 800 hiljada stanovnika, a sa okolinom ima milion.
Zaključke Europske Unije potpisalo je i ratificiralo mnoštvo članica Vijeća Europe: Armenija, Cipar, Rumunjska, Španjolska, Švicarska i mnoge druge države.	Zaključke Evropske unije je potpisalo i ratifikovalo mnoštvo članica Saveta Evrope: Jermenija, Kipar, Rumunija, Španija, Švajcarska i mnoge druge države.
Svjetska banka posudit će milijun eura u cilju potpore razvitku gospodarstva i sigurnosti u opskrbi plinom.	Svjetska banka će pozajmiti milion evra sa ciljem da se pomogne razvoju privrede i bezbednosti u snabdevanju gasom.

Odgovor: Naći ćete pravilan odgovor u usporedbi gore navedenih rečenica.

Opis vježbe: Vježba je namijenjena provođenju na nastavi usmenim putem. Student uspoređuje hrvatske i srpske istovjetne rečenice i upisuje pojedine razlike, a zatim ih prevodi s jednoga jezika na drugi.

Vježba 6.

Zadatak: Usmeno prevedite sljedeće rečenice sa srpskoga na hrvatski jezik: *Tokom nekoliko godina ojačali smo međunarodni položaj i ostali nezavisni sa pravom sopstvenog izbora. Unapredili smo dobre spoljnopoličke odnose sa svim evropskim zemljama, posebno u saradnji sa Rumunijom, Španijom, Švajcarskom. Obezbedili smo i svoju poziciju u regionu gde tokom predstojećeg perioda moramo ostati zajedno sa otadžbinom i nećemo da pristajemo na uslove koje nam diktuje. I danas smo na kursu strategije koju smo definisali pre nekoliko godina uprkos svim spoljnim pritiscima.*

Odgovor: *Tijekom nekoliko godina ojačali smo međunarodni položaj i ostali neovisni s pravom vlastitoga izbora. Unaprijedili smo dobre vanjskopolitičke odnose sa svim europskim zemljama, posebno u suradnji s Rumunjskom, Španjolskom, Švicarskom. Osigurali smo i svoje mjesto u okruženju gdje tijekom sljedećega razdoblja moramo ostati zajedno s domovinom i ne ćemo pristajati na uvjete koje nam diktira. I danas smo na liniji strategije koju smo definirali prije nekoliko godina usprkos svim vanjskim pritiscima.*

Opis vježbe: Vježba je namijenjena provođenju na nastavi usmenim putem. Student na nastavi dobije uručak sa zadatkom te usmeno izlaže odgovor. Ako ima više studenata, svaki prevodi redom po jednu rečenicu.

Vježba 7.

Zadatak: Prevedite sljedeće rečenice s hrvatskoga na srpski jezik: *Ujedinjeni narodi se sastoje od Opće skupštine, Vijeća sigurnosti, Ekonomskoga i socijalnoga vijeća, Tajništva, Međunarodnoga suda pravde te niza specijaliziranih upravnih tijela. Glavni tajnik Ujedinjenih naroda na čelu je Tajništva Ujedinjenih naroda. Imenuje ga Opća skupština na prijedlog Vijeća sigurnosti na mandat od pet godina. Povelju je Ujedinjenih naroda ratificirala većina od 51 države, sudionice na osnivačkom sastanku u San Franciscu (od travnja do lipnja 1945.). U početku su Vijeću Europe pripadale samo zapadnoeuropske države, a danas ono obuhvaća gotovo cijeli europski kontinent te neke istočne države (Armeniju, Azerbajdžan, Gruziju i Tursku) te ima ukupno 47 država članica. Na sastanku u Kopenhagenu, održanom u lipnju 1993. godine, postavljena su tri kriterija koje svi budući pristupnici moraju ispunjavati za punopravno članstvo. Ispunjavanja jasno utvrđenih kriterija, provedba reforme i postizanje opipljivih rezultata i dalje su ključni uvjeti za članstvo u Europskoj Uniji.*

Odgovor: *Ujedinjene nacije se sastoje od generalne skupštine, Saveta bezbednosti, Ekonomskog i socijalnog saveta, Sekretarijata, Međunarodnog suda pravde te niza specijalizovanih upravnih organa. Generalni sekretar Ujedinjenih nacija na čelu je Sekretarijata Ujedinjenih nacija. Imenuje ga Generalna skupština na predlog Saveta bezbednosti na mandat od 5 godina. Povelju Ujedinjenih nacija ratifikovala je većina od 51 države, učesnika na osnivačkom sastanku u San Francisku (od aprila do juna 1945). U početku Savetu Evrope pripadale su samo zapadnoevropske države, a danas*

on obuhvata gotovo čitav evropski kontinent te neke istočne države (Jermeniju, Azerbejdžan, Gruziju i Tursku) te ima ukupno 47 država članica. Na sastanku u Kopenhagenu, održanom u junu 1993. godine, postavljena su tri kriterijuma koja svi budući kandidati moraju ispunjavati za punopravno članstvo. Ispunjavanje jasno utvrđenih kriterijuma, provođenje reforme i postizanje opipljivih rezultata i dalje su ključni uslovi za članstvo u Evropskoj uniji.

Opis vježbe: Vježba je namijenjena provođenju pisanim putem doma kao domaća zadaća. Student na nastavi dobije uručak sa zadatkom te na istom zapisuje svoj odgovor.

Ustroj jedne nastavne jedinice predočen je na razini leksičkih razlika, ali može biti slično naveden na pravopisnoj, fonološkoj, morfološkoj i drugim razinama pri usporedbi hrvatskoga i srpskoga jezika; naravno, to se može ticati i usporedbi drugih srodnih jezika ili čak dijalekata.

Zaključak

Međujezične razlike između hrvatskoga i srpskoga književnoga jezika postoje na svim razinama: pravopisnoj, prozodijskoj, fonološkoj, oblikoslovnoj, rječotvornoj, leksičkoj i sintaktičkoj. Između hrvatskoga i srpskoga književnoga jezika postoje tri vrste istovrijednih suodnosa: dvostrane istovrijednice, jednostrane istovrijednice i opće hrvatske i srpske jedinice. U proučavanju srodnih jezika treba uzeti u obzir različitosti i općenitosti između tih jezika i razraditi metodiku i metodologiju njihove nastave. Postojanje standardnojezičnih normi u srodnim jezicima zahtijeva diferencijalni prilaz njihovu proučavanju i praktičkomu ovladavanju. Istraživanje i bilježenje različitosti i sličnosti srodnih jezika omogućuje učinkovito i svrhovito građenje metode nastave različitim gledištima prevoditeljske i govorne djelatnosti.

Literatura

Artur Rafaelović Bagdasarov, 2022., O različitostima i sličnostima u normiranju hrvatskoga i srpskoga jezika, *Filologija*, br. 79., str. 37. – 64.

Europski sud za ljudska prava, Vijeće Europe (s.a.). Europska Konvencija o ljudskim pravima kako je izmijenjena Protokolima br. 11, 14 i 15, s Protokolima br. 1, 4, 6, 7, 12, 13 i 16. S. l. https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_hrv.pdf (7.8.2022.) [Neslužbeni prijevod na hrvatski jezik].

Europski sud za ljudska prava, Vijeće Europe (s.a.). Конвенција о људским правима са изменама предвиђеним Протоколима 11, 14 и 15 с Протоколима 1, 4, 6, 7, 12, 13 и 16. S. l. https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_srp.pdf (7.8.2022.) [Neslužbeni prijevod na srpski jezik].

Povelja Ujedinjenih nacija i status međunarodog suda, 1997., Повеља Уједињених нација и статус међународног суда. Превели др. М. Шаховић и др. В. Бабовић: Информациони центар Уједињених нација у Београду <http://dag.un.org/bitstream/handle/11176/387355/SERBOCROATIAN-1977.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Povelja Ujedinjenih naroda, URL: Exported from Wikisource (10. srpnja 2022.)

Sažetak

Artur Bagdasarov, Filozofski fakultet, Moskva, a_bagdasarov@mail.ru

UDK 372.461:811.163.42'242, pregledni rad

<https://doi.org/10.22210/jezik.2024.71.08>

primljen 14. veljače 2023., prihvaćen za tisak 30. listopada 2023.

A Contrastive Approach to Teaching Closely Related Languages
(on the Example of the Croatian and Serbian Languages)


The article is devoted to the peculiarities of teaching closely related languages on the basis of lexical differences between the Croatian and Serbian literary languages. Some aspects of the special methodology of teaching a foreign language are considered, in particular, the development of skills of lexical switching from one language to another. Particular attention is paid to comparing the differences between the Croatian language and the Serbian language. The article contains methodological information, practical advice and recommendations for teachers on organizing and compiling a working lesson. The article presents a sample lesson, which consists of various comparative lexical exercises, correct answers, and descriptions of teaching methods. The exercises are aimed at developing and improving the skills and abilities of oral and written translation. Similar exercises and teaching methods can be used in teaching other closely related languages and their dialects.

Keywords: the Croatian language, the Serbian language, special technique, lexical differences, translation skills

**VIŠEKODNOST JEZIKA I GOVORA U SCENSKOM
IZRIČAJU – SCENOLEKT**

Đurđa Škavić, Ines Carović

Uvod

 lumci, govorni profesionalci, scenaristi i redatelji svakodnevno u scenskom govoru i govorenju nailaze na govorni izazov koji bi trebao imati pedagošku (učenje primjerom) i umjetničku ulogu. Tko je za to zadužen? Trebaju li glumci biti obrazovani za standardni govor, ali i za svaki mogući govorni varijetet? Imaju li redatelji mogućnost da suradniku za jezik iznesu cilj koji žele postići, a stručnjak za jezik i govor im može predložiti načine na koji se to može jezikom i govorom ostvariti?

U vrlo širokom shvaćanju rada jezičnoga stručnjaka tijekom nastajanja predstave uglavnom je riječ o naglascima, oblikovanju govorne poruke iz napisanih scenarijskih rečenica, o savjetima i preporukama o točnim jezičnim oblicima, u sintaksi i odabiru riječi. Osim rada na stvarnim projektima, na akademijama dramskih